**«6D050600 – Экономика» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Абдыкалиева Жупаргул Шайласовнаның «Қазақстан Республикасында ауыл шаруашылық кооперативтерін тиімді дамыту мәселелері және оларды шешу жолдары» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми**

## РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

| р/н № | Өлшемшарттар | Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу) | Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету) |
|---|---|---|---|
| 1. | Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы | 1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:<br>1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету);<br>2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);<br>3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді. | 1.1 Диссертациялық жұмыстың тақырыбы ғылыми дамуд-ың басым бағыттарына және мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді:<br>- «Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2021 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 30 желтоқсандағы № 960 Қаулысы (2023.28.03. берілген өзгерістермен).<br>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылыми дамудың «Агроөнеркәсіптік кешенді тұрақты дамыту» басым бағытына сәйкес келеді. |
| 2. | Ғылым үшін маңыздылығы | Жұмыс ғылымға елеулі үлесін **қосады**/қоспайды, ал оның маңыздылығы **ашылған**/ашылмаған. | Диссертациялық зерттеу агроөнер-кәсіптік кешен саласындағы экономика ғылымының дамуына елеулі үлес қосады: автор Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығы кооперативтерін дамытудың тиімділігін арттырудың ұйымдық-экономикалық механизмін, және оның маңыздылығын ауыл шаруашылығы кооператив-терінің ұсынылатын үлгілерінің (өткізу, ауыл шаруашылығы өнімдерін алғашқы өңдеу, қызметтерді көрсету) экономикалық тиімділігін негіздеу жақсы көрсетеді. Ұсынылған практикалық ұсыныстар |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | зерттеудің қолданбалы құндылығын арттырады және оның Қазақстанның аграрлық саясаты үшін маңыздылығын көрсетеді. |
| 3. | Өзі жазу принципі | Өзі жазу деңгейі:<br>**1) жоғары;**<br>2) орташа;<br>3) төмен;<br>4) өзі жазбаған. | Бұл диссертацияны автор өз бетінше орындаған және өз зерттеулерінің нәтижелерін толығымен көрсетеді. Барлық ұсынылған теориялық жалпылаулар мен қолданбалы қорытындылар докторанттың зерттеу талдауына негізделген. Жұмыстың негізгі нәтижелері халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияларда тексеріліп, рецензияланатын ғылыми журналдарда жарияланғаны тәуелсіздіктің жоғары дәрежесін растайды. Басқа зерттеулерден алынған материалдар дұрыс пішімделеді және бастапқы дереккөздерге қажетті сілтемелермен қоса беріледі. |
| 4. | Ішкі бірлік принципі | 4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:<br>**1) негізделген;**<br>2) ішінара негізделген;<br>3) негізделмеген. | Диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігі ауыл шаруашылығының шағын нысандарын ауыл шаруашылығы кооперативтеріне біріктіру арқылы ауылшаруашылық өндірісінің ұсақ сипаттағы мәселелерін шешу қажеттілігімен; азық-түлік қорын қалыптастыруда жұмыс істеп тұрған бірлестіктердің әлеуетінің толық пайдаланылмауымен; АӨК-нің және тұтастай алғанда елдің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы кооперацияның рөлін жете бағаламауымен негізделеді. Өзектілігі теориялық аспектілерді зерделеумен және ауыл шаруашылығы кооперативтерінің қызметін жақсартудың әдістемелік тәсілдерін әзірлеумен, кооперацияның әртүрлі нысандарында ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді біріктіру тиімділігінің критерийлерін негіздеумен, ауыл шаруашылығы өндірісінің шарттарын өзгертуді ескере отырып, «ауыл шаруашылығы кооперативінің жұмыс істеу тиімділігі» негізгі ұғымдарының мазмұнын нақтылаумен расталады. Бұл жұмыстың өзектілігінің |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | негізгі маңызы– еліміздің жұмыс істеп тұрған ауыл шаруашылығы кооперативтеріне жүргізілген экономикалық бағалау, негізгі тенденциялар мен проблемаларды анықтау және дамыған елдердің табысты кооперация үлгілерін қазақстандық агроөнеркәсіптік кешен экономикасының шынайылығына бейімдеу қажеттілігі, кооперативтердің қызметін жандандыру үшін цифрлық шешімдер мен заманауи өндірістік технологияларды енгізу болып табылады. |
| | | 4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: | Диссертацияның мазмұны мен құрылымы зерттеу тақырыбын көрсетеді. Диссертация кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады. Зерттеу жұмысының кіріспесі зерттеу тақырыбының өзектілігін, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін, объектісін, пәнін, ғылыми жаңалығын, қорғауға ұсынылатын негізгі ережелерін, теориялық және практикалық маңыздылығын және ғылыми нәтижелерді тексеруді негіздейді. Диссертациялық жұмыстың 1-бөлімінде ауыл шаруашылығы кооперативтерінің қызметін жақсартудың теориялық және әдістемелік тәсілдеріне талдау жасалып, ауыл шаруашылығы өндірісінің жағдайларын өзгертуді ескере отырып, «ауыл шаруашылығы кооперативінің тиімділігі» түсінігінің мазмұны нақтыланады, кооперативті дамытудың шетелдік тәжірибесіне салыстырмалы талдау жүргізіліп, табысты үлгілерді қазақстандық агроөнеркәсіптік кешен экономикасының шынайылығына бейімдеу бойынша ұсыныстар әзірленді. 2-бөлімде ауыл шаруашылығы кооперативтерінің қызметіне жүргізілген экономикалық бағалаудың негізінде ауыл шаруашылығы кооперациясының дамуына әсер ететін факторлар айқындалып, оларға мемлекеттік қолдау көрсету |
| | | **1) айқындайды;** | |
| | | 2) ішінара айқындайды; | |
| | | 3) айқындамайды. | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | механизмін жетілдіру бойынша ұсыныстар әзірленді. Диссертацияның 3-бөлімінде кооперативтердің қызметін жандандыру үшін цифрлық шешімдер мен заманауи өндірістік технологияларды енгізу бойынша ұсыныстар тұжырымдалған,ауыл шаруашылығы кооперациясының қолданбалы үлгілері, өзара іс-қимылдың кооперативтік моделіне негізделген ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілер мен өңдеушілерді біріктіру тетігі, ауыл шаруашылығы кооперативтерін тиімді дамытудың ұйымдастыру-экономикалық тетігі әзірленді. |
| | | 4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: | Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына толық сәйкес келеді. Тұжырымдама, шешім тізбегі және нәтижелер зерттеудің барлық элементтері арасындағы ішкі байланысты көрсететін үйлесімді және логикалық жүйені құрайды. Осының нәтижесінде ғылыми тұжырымдаманың тұтастығын қамтамасыз ете отырып, зерттеу тақырыбы, міндеттері, нәтижелері арасында айқын сәйкестік байқалады. Осылайша, мақсаттар мен міндеттер диссертация құрылымына біркелкі сәйкес келеді және оның жан-жақты ғылыми ашылуын қамтамасыз етеді. |
| | | **1) сәйкес келеді;** | |
| | | 2) ішінара сәйкес келеді; | |
| | | 3) сәйкес келмейді. | |
| | | 4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: | Диссертациялық зерттеу ішкі үйлесімділікке ие және жүйелі және пәнаралық талдау принциптеріне негізделген толық ғылыми жұмысты білдіреді. Барлық құрылымдық элементтер толығымен өзара байланысты және қойылған мақсатқа жетуге бағытталған. Тұжырымдалған тұжырымдар мен ұсынылатын практикалық ұсыныстар автор алған ғылыми нәтижелерден тікелей шығады және олардың практикалық маңыздылығын көрсетеді. |
| | | **1) толық байланысқан;** | |
| | | 2) ішінара байланысқан; | |
| | | 3) байланыс жоқ. | |
| | | 4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: | Ізденуші ауыл шаруашылығы кооперациясын дамыту мәселелерін зерттейтін отандық және шетелдік зерттеушілердің еңбектеріне жан-жақты сыни талдау |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | **1) сыни талдау бар;** | жүргізді. Ұсынылған әзірлемелер дәлелденген, қолданыстағы тәсілдермен логикалық түрде салыстырылған және олардың қазақстандық тәжірибедегі артықшылықтарын көрсетеді. Барлық ұсынылған ережелер практикалық әлеуетке ие және оларды Қазақстан Республикасында ауыл шаруашылығы кооперациясын дамыту үшін тиімді пайдалануға болады. |
| | | 2) талдау ішінара жүргізілген; | |
| | | 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; | |
| | | 4) талдау жоқ. | |
| 5. | Ғылыми жаңашылдық принципі | 5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? | Диссертациялық зерттеуде алынған ғылыми нәтижелер мен ережелер айқын ғылыми жаңалыққа ие және толығымен жаңа, атап айтқанда «ауыл шаруашылығы кооперативінің жұмыс істеу тиімділігі» негізгі ұғымының авторлық түсіндірмесі берілген; ауыл шаруашылығы кооперативтерін дамыту стратегиясын әзірлеуге тұжырымдамалық көзқарас көрсетілген; кооперативтерде өндірістік процестерді цифрландыру-дың орындылығы негізделген; ауыл шаруашылығы кооперациясының инновациялық ұйымдастырушылық үлгілері әзірленген; қолданыстағы нормативтік құқықтық базаға өзгерістер енгізу бойынша ұсыныстар берілген; Қазақстанның аграрлық секторындағы ауыл шаруашылығы кооперациясын жандандыруға және тиімділігін арттыруға бағытталған ұйымдық-экономикалық механизм ұсынылған. |
| | | **1) толығымен жаңа;** | |
| | | 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); | |
| | | 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем). | |
| | | 5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? | Қорытындылар жаңа және автордың диссертация аясында жүргізген тәуелсіз зерттеулерінің нәтижелеріне негізделген. |
| | | **1) толығымен жаңа;** | |
| | | 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); | |
| | | 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем). | |
| | | 5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? | Ұйымдастырушылық, экономикалық, басқарушылық және әдістемелік шешімдер өзіндік ерекшелігімен және ғылыми жаңалығымен (мүлдем жаңа) ерекшеленеді. Ұсынылған ауылшаруашылық кооперативтерінің перспективалық үлгілерінің инновациялық сипаты, |
| | | **1) толығымен жаңа;** | |
| | | 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем). | олардың экономикалық тиімділігінің дәлелді есептеулері нақты шаруашылықтар деректерімен, сондай-ақ автордың рецензияланатын журналдардағы жарияланымымен расталады. |
| 6. | Негізгі қорытындылардың негізділігі | Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде **негізделген** / негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін). | Диссертациялық зерттеудің негізгі тұжырымдары жеткілікті түрде негізделген, өйткені олар жүйелі теориялық талдауға және автордың өзіндік эмпирикалық зерттеулерінің нәтижелеріне негізделген. Олардың сенімділігі талдаудың дұрыс әдістерін, ресми статистикалық мәліметтерді және ауыл шаруашылығы кооперативтерінің нақты мәліметтерін, олардың экономикалық тиімділігін есептеу арқылы қамтамасыз етіледі. Қойылған мақсаттар, алынған нәтижелер және тұжырымдар арасындағы логикалық байланыс олардың ғылыми негізділігін растайды. Одан әрі растау нәтижелерді ғылыми конференцияларда және рецензияланатын журналдарда жариялау арқылы қамтамасыз етіледі. |
| 7. | Қорғауға шығарылған негізгі ережелер | Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:<br>7.1 Ереже дәлелденді ме?<br>**1) дәлелденді;**<br>2) шамамен дәлелденді;<br>3) шамамен дәлелденбеді;<br>4) дәлелденбеді;<br>5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.<br>7.2 Тривиалды ма?<br>1) ия;<br>**2) жоқ;**<br>3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.<br>7.3 Жаңа ма? | 1-позиция: Аграрлық трансформацияның қазіргі кезеңінің ерекшеліктерін көрсететін «ауыл шаруашылығы өндірістік кооперативі», «ауыл шаруашылығы сервистік кооперативі» және «ауыл шаруашылығы кооперативінің жұмыс істеу тиімділігі» ұғымдарының авторлық түсіндірмесі.<br>**1) дәлелденген;**<br>**2) жоқ, бұл тривиальды емес;**<br>**3) иә, бұл жаңа;**<br>**4) практикалық қолданудың кең әлеуеті бар;**<br>**5) авторлық басылымдарда баяндалған нәтижелермен расталады.**<br>2-позиция: Ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді кооперативтік нысандарға біріктіру тиімділігі өлшемдерінің әзірленген жүйесі және олардың жұмыс істеуінің тиімділігін бағалаудың ұсынылатын |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 1) **ия;**<br>2) жоқ;<br>3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.<br>7.4 Қолдану деңгейі:<br>1) тар;<br>2) орташа;<br>**3) кең**<br>4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.<br>7.5 Мақалада дәлелденген бе?<br>**1) ия;**<br>2) жоқ<br>3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. | көрсеткіштері, сондай-ақ ауыл шаруашылығы кооперативтері қызметінің тиімділігін арттыру стратегиясының авторлық тұжырымдамасы.<br>**1) дәлелденген;**<br>**2) жоқ, бұл тривиальды емес;**<br>**3) иә, бұл жаңа;**<br>**4) практикалық қолданудың кең әлеуеті бар;**<br>**5) авторлық басылымдарда баяндалған нәтижелермен расталады.**<br>3-позиция – Қолданыстағы ынтымақтастық үлгілерін кешенді экономикалық бағалау нәтижелері, олардың Қазақстан Республикасы-ның жағдайында жұмыс істеуінің күшті және әлсіз жақтарын анықтау:<br>**1) дәлелденген;**<br>**2) жоқ, бұл тривиальды емес;**<br>**3) иә, бұл жаңа;**<br>**4) практикалық қолданудың кең әлеуеті бар;**<br>**5) авторлық басылымдарда баяндалған нәтижелермен расталады.**<br>4-позиция – Кооперативтер мысалында сүтті мал шаруашылығында цифрлық шешімдерді және органикалық қалдықтарды кәдеге жаратудың заманауи әдістерін қолданудың дәлелденген экономикалық орындылығы (ӨК «Мерке өнімдері», АШӨК «Тоқжайлау»), сондай-ақ АШӨК «Қаратал Шекер» базасында жеті танаптық ауыспалы егістің жүзеге асырылу тиімділігінің есебі:<br>**1) дәлелденген;**<br>**2) жоқ, бұл тривиальды емес;**<br>**3) иә, бұл жаңа;**<br>**4) практикалық қолданудың кең әлеуеті бар;**<br>**5) авторлық басылымдарда баяндалған нәтижелермен расталады.**<br>5 позиция – Инфрақұрылымдық объектілерді – |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | сервистік орталықты (АШӨК «ҚормСнабТастөбе» ), мал бордақылау цехын (АШӨК «Нарынкөл ет») ұйымдастырумен олардың шаруашылық көрсеткіштерінің есептері бар ауыл шаруашылығы кооперативтерінің перспективалық үлгілері әзірленді:<br>**1) дәлелденген;**<br>**2) жоқ, бұл тривиальды емес;**<br>**3) иә, бұл жаңа;**<br>**4) практикалық қолданудың кең әлеуеті бар;**<br>**5) авторлық басылымдарда баяндалған нәтижелермен расталады.**<br>6-позиция – Кооперативті және кластерлік құрылымдарды қалыптастыруға бағытталған ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілер мен өңдеушілер арасындағы тиімді өзара іс-қимыл моделі ұсынылған:<br>**1) дәлелденген;**<br>**2) жоқ, бұл тривиальды емес;**<br>**3) иә, бұл жаңа;**<br>**4) практикалық қолданудың кең әлеуеті бар;**<br>**5) авторлық басылымдарда баяндалған нәтижелермен расталады.**<br>7- позиция – Институционалдық кедергілерді жою және кооперацияның тұрақты дамуын ынталандыру мақсатында қолданыстағы нормативтік құқықтық базаға, оның ішінде «Ауыл шаруашылығы кооперативтері туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, Қазақстан Республикасының Салық кодексіне және басқа да актілерге өзгерістер енгізу бойынша ұсыныстар дайындалды:<br>**1) дәлелденген;**<br>**2) жоқ, бұл тривиальды емес;**<br>**3) иә, бұл жаңа;**<br>**4) практикалық қолданудың кең әлеуеті бар;**<br>**5) авторлық басылымдарда баяндалған** |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | **нәтижелермен расталады.**<br>8- позиция – Қазақстанның агроөнеркәсіп кешеніндегі ауыл шаруашылығы кооперациясын жандандыруға және тиімділігін арттыруға бағытталған ұйымдық-экономикалық механизм тұжырымдалған:<br>**1) дәлелденген;**<br>**2) жоқ, бұл тривиальды емес;**<br>**3) иә, бұл жаңа;**<br>**4) практикалық қолданудың кең әлеуеті бар;**<br>**5) авторлық басылымдарда баяндалған нәтижелермен расталады.** |
| 8. | Дәйектілік қағидаты. | 8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: | Иә, дереккөздердің және ұсынылған ақпараттың сенімділігі әдістемені таңдау негізделген, дәйекті түрде ұсынылған, жеткілікті егжей-тегжейлі сипатталған және зерттеудің мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келетіндігімен расталады. |
| | Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі | 1) ия; | |
| | | 2) жоқ. | |
| | | 8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: | Иә, диссертациялық зерттеудің нәтижелері заманауи ғылыми әдістер мен цифрлық талдау құралдарын қолдану негізінде алынды. Әдістемелік база институционалдық талдау элементтері бар жүйелік және пәнаралық көзқарас қағидаттарына негізделген, сонымен қатар экономикалық, статистикалық және эконометриялық әдістерді қолдануды қамтиды. Жұмыс барысында статистикалық байқау, іріктеу әдістері, көрсеткіштерді құрылымдау, сонымен қатар нақты деректер негізінде ауыл шаруашылығы кооперативтерінің даму динамикасына талдау жасалды. Ақпаратты өңдеу және түсіндіру компьютерлік технологияларды қолдану арқылы жүзеге асырылды, бұл алынған нәтижелердің жоғары дәлдігі мен сенімділігін қамтамасыз етті. |
| | | 1) ия; | |
| | | 2) жоқ. | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): | Иә, ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілер мен өңдеушілердің кооперативтік құрылымдарды қалыптастыруға бағытталған тиімді өзара іс-қимыл моделінің ұсынылған теориялық тұжырымдары тәжірибелік талдау нәтижелерімен дәлелденді. Ұсынылған ауыл шаруашылығы кооперативтерінің перспективалық үлгілері нақты шаруа қожалықтары мен олардың бірлестіктерінің (кооперацияларының) нақты деректерін пайдалана отырып расталды. Анықталған байланыстар мен үлгілер нәтижелердің ғылыми негізділігін растай отырып, беріктікті көрсетті. |
| | | 1) ия; | |
| | | 2) жоқ. | |
| | | 8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған. | Диссертацияның маңызды ережелері өзекті және сенімді ғылыми әдебиеттерге, соның ішінде отандық және шетелдік ғалымдардың зерттеулеріне сілтеме жасау арқылы расталады. Барлық сілтемелер ғылыми адалдық қағидаттарын ұстануды көрсете отырып, белгіленген академиялық талаптарға сәйкес пішімделеді. Библиография сілтеме деректерінің толық жиынтығын және сілтеме жасалған материалдардың тексерілуі мен сенімділігін қамтамасыз ететін дұрыс URL сілтемелерін қамтиды. |
| | | 8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз. | Пайдаланылған әдеби дереккөздердің ауқымы жеткілікті және отандық және шетелдік зерттеушілердің еңбектерін, ашық ақпараттық ресурстар мен бағдарламалық құжаттарды қамтиды. Бұл көлем мен дереккөздердің әртүрлілігі зерттелетін мәселені жан-жақты зерттеуді көрсетеді және әдебиеттерге шолу жасаудың, соның ішінде автордың жеке басылымдарының толықтығын қамтамасыз етеді. |
| 9 | Практикалық құндылық қағидаты | 9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: | Иә, ауыл шаруашылығы кооперациясын дамыту мәселелері бойынша зерттеулердің ғылыми негіздерін кеңейтетін диссертацияның теориялық маңызы зор. Зерттеу жұмысында қазіргі заманғы талаптар мен ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің қажеттіліктеріне |
| | | 1) **бар;** | |
| | | 2) жоқ. | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | кооператив нысандарын бейімдеуге негізделген ауыл шаруашылығы кооперативтерін дамыту стратегиясын әзірлеудің жаңа теориялық және әдістемелік тәсілдері тұжырымдалады; тұжырымдамалық негізді және зерттеу нұсқауларын нақты.<br>Ұсынылған теориялық материал бұрыннан бар ғылыми көзқарастарды жүйелеп, автордың концептуалды шешімдерімен толықтырылады. Алынған нәтижелер аймақтық зерттеудің негізін нығайтады және тақырыптың одан әрі ғылыми дамуына негіз бола алады. |
| | | 9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: | Иә, талдау материалдары Қазақстанның агроөнеркәсіп кешеніндегі кооперативтік қозғалыстың нақты жағдайы мен дамуын көрсететін экономикалық есептер мен көрсеткіштермен бекітілгендіктен, зерттеу нақты практикалық бағытқа ие. Жұмыстың практикалық маңыздылығы ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіру мен алғашқы өңдеуге заманауи технологияларды енгізу арқылы ауыл шаруашылығы кооперативтерінің тиімділігін арттыруға бағытталған қолданбалы ұсыныстар әзірлеуде, сондай-ақ кооперативтік секторды құқықтық реттеуді және мемлекеттік қолдауды жетілдіру арқылы, бұл қолданыстағы ауыл шаруашылығы кооперативтерінің іске асыру құжаттарымен расталады. Ұсынылып отырған тетіктер шағын ауыл шаруашылығы өндірісіндегі негізгі мәселелерді шешуге, кооперативке қатысушылардың экономикалық мүдделерін қорғауға, өндірілген өнімді өткізуді тұрақтандыруға, бірлескен кооперативтік инфрақұрылымды құруға және дамытуға жағдай жасайды. |
| | | 1) **ия;** | |
| | | 2) жоқ. | |
| | | 9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? | Диссертациялық зерттеуде ұсынылған практикалық ұсыныстар толық жаңалығымен сипатталады және жұмыс істеп тұрған және жаңадан құрылған ауыл |
| | | 1) **толығымен жаңа;** | |
| | | 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем). | шаруашылығы кооперативтері, сондай-ақ мемлекеттік және жергілікті билік органдары (Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі, әкімдіктер), қоғамдық құрылымдар (шаруа (фермер) қожалықтарының одақтары мен бірлестіктері және ауыл шаруашылығы кооперативтері және т.б.) қолданылуы мүмкін |
| 10. | Жазу және ресімдеу сапасы | Академиялық жазу сапасы:<br>1) **жоғары;**<br>2) орташа;<br>3) орташадан төмен;<br>4) төмен. | Диссертация академиялық белгіленген нормативтік талаптарға сәйкес дайындалған. Жазу сапасы жоғары: жұмыс дәйекті ғылыми стильде жазылған және анық, дәйекті құрылымдық форматта ұсынылған. Мәтін жүйелілігімен, терминологиялық дәлдігімен, қолжетімділігімен ерекшеленеді. |
| 11. | Диссертацияға ескертулер | Жалпы, **Абдыкалиева Жупаргул Шайласовнаның** диссертациясын дербес, толық, жоғары деңгейде орындалған ғылыми зерттеу деуге болады. Оның диссертациясының нәтижелері ғылыми жаңалығымен, теориялық негізділігімен және практикалық өзектілігімен сипатталады. Төменде орындалған жұмыстың жалпы оң бағасын төмендетпейтін кейбір пікірлер келтірілген.<br>1. Диссертациялық жұмыс тұтастай алғанда ауыл шаруашылығы кооперациясының экономикалық және әлеуметтік рөлін жеткілікті түрде қамтиды, ауыл шаруашылығы кооперативтерінің ұсынылатын перспективалық үлгілерінің оңтайлы параметрлерін әзірлейді және оларды құрудың экономикалық және әлеуметтік салдарын ұсынады.<br>Сонымен бірге, әлеуметтік әсерді аша отырып, ауыл шаруашылығы кооперативтерін құру ауыл тұрғындарын жұмыспен қамтуға қалай әсер ететінін кеңірек ашып көрсетуге болар еді.<br>2. Шағын шаруа қожалықтарын ірілендіру процестеріне кедергі келтіретін факторларды анықтауға бағытталған автор жүргізген ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге жүргізілген әлеуметтік сауалнаманың нәтижелерін Қосымшаға енгізу арқылы жұмыс аналитикалық құндылық тұрғысынан ұтылатын сияқты. | |
| 12. | Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер | Докторанттың ғылыми жұмыстары жоғары ғылыми деңгейде. Автордың 25 мақаласы, оның ішінде 1 мақала Scopus деректер базасындағы журналында, 8 мақала ҚР ҒЖБМ Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ұсынған журналдарда, 14 баяндамасы отандық және халықаралық ғылыми конференцияларда жарияланған. Ұсынылған мақалалар ғылыми өңдеудің жоғары деңгейімен, жүйелі баяндалуымен, дәлелді тұжырымдарымен және алынған нәтижелердің практикалық маңыздылығымен ерекшеленеді. Жарияланған мақалалар ауыл шаруашылығы кооперациясын дамытудың зерттелген мәселесіне арналған: олардың республикадағы дамуының қазіргі | |

| | | |
|---|---|---|
| | докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді) | жағдайы, әлемнің дамыған елдерінің тәжірибесі және кооперативтер құрудың перспективалық үлгілерін Қазақстан жағдайына бейімдеу, оларды мемлекеттік қолдау шараларын жетілдіру және т.б. бұл олардың диссертация тақырыбына толық сәйкестігін растайды. Автордың жарияланымдары агроөнеркәсіптік кешендегі кооперация саласындағы ғылыми зерттеулерді дамытуға ықпал ететінін және оларды ғылыми қауымдастық, магистранттар, докторанттар, сондай-ақ ауыл шаруашылығы және агроөнеркәсіптік кешеннің аралас салаларындағы мамандар пайдалана алатынын атап өтуге болады. |
| 13. | Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес) | Абдыкалиева Жупаргул Шайласовнаның «Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығы кооперативтерін тиімді дамыту мәселелері және оларды шешу жолдары» диссертациялық жұмысы Ғылыми дәрежелер беру ережесінің талаптарына сәйкес келеді, және оның авторы **Абдыкалиева Жупаргул Шайласовна** «6D050600 – Экономика» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ие болуға лайық. |

**Ресми рецензент:**
« Қазақ аграрлық - өнеркәсіптік кешен экономикасы
және ауылдық аумақтарды дамыту
ғылыми-зерттеу институты» ЖШС басқарма төрағасының
орынбасары, э.ғ.д., профессор
(Алматы қ., Қазақстан)

Г.У. Акимбекова